

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE GÜDÜLEMENİN ÖNEMİ

SOYUPEK, Hasan*
TÜRKİYE/TURÇIA

ÖZET

Bu çalışma, yabancı dil öğretiminde güdülemenin önemini konu edinmektedir. Girişte dil öğreniminin önemi ve sorunları üzerinde durulmuştur. Güdü, güdülenme ve güdüleme ile ilgili bilgi verilmiştir. Güdülenmede öğreticinin fonksiyonu, tutum ve davranışlarına açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güdüleme, dil öğretimi, öğrenci, öğretici.

ABSTRACT

This study, deals with the importance of motivation in the teaching of foreign language. In introduction, the importance and problems of teaching has been focused on. In this paper, we tried to make clear in the function, behaviour and attitude of teacher/trainer in motivation.

Key Words: Motivation, teaching of language, student, teacher/trainer.

GİRİŞ

Günümüzde yabancı dil öğretimi giderek daha bir önem kazanmaktadır. Uluslararası ilişkilerin başladığı dönemlerden bu yana bir ihtiyaç olarak kendini hissettiren yabancı dil öğretimi, günümüzde daha da önemli hale gelmiştir. Çünkü iletişim ve uzay çağı şeklinde nitelendirilen çağımızda gelişen teknoloji sayesinde mesafeler kısalmış ve iletişim ortamları yabancı dil öğrenimine olan ilginin de artmasına neden olmuş, böylece kişilere anadilleri yeterli gelmemeye başlamıştır. Diğer taraftan bir yabancı dil bilmenin kişiye sağlayacağı yararlar göz önüne alındığında ise, bu özelliğin ve edinimin kişinin dünyayı daha iyi kavramasına, kültürel ve dilsel engelleri aşmasına ve meslek sahibi olabilmesine imkân sağlayacağı savunulmaktadır.¹

Bunun dışında yabancı dil, daha ileri seviyede bilgi elde etmek, o dilin mensuplarının ilim, kültür ve birikimine ulaşmak ve hedef dilin konuşanlarıyla anlaşma imkânı da vermektedir. Hatta bu sayede milletlerarası ilişkilerin daha iyi geliştirilip yaygınlaşması da mümkündür. İşte bu gibi nedenlerle yabancı dil öğrenmek teşvik edilmektedir.²

* Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi. e-mail: hsoyupek@ilahiyat.sdu.edu.tr

¹ Odabaşı, H. Ferhan, **Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı**, Eskişehir 1997, s. 2 3.

² Sancak, Yusuf, “Yabancı Dil Eğitimi-Öğretimi ve Arapça: Tarihçe, Amaç, Esaslar, Elemanlar, Usül (Metot) ve Teknik”, **EKEV’ Akademi Dergisi**, C.: 2, Sayı: 1, Erzurum, (Kasım 1999), s. 53.

Dil öğrenmenin önemi ve faydası kavrandıktan sonra geriye şahsın çalışma, azim ve sebatıyla metotlu eğitimden başka bir şey kalmamaktadır. Yani plânlı ve metotlu çalışmayı başarabilen öğrencinin istenilen dili öğrenmemesi için hiçbir sebep yoktur. Öyleyse dil öğrenmeye istekli ve prensip sahibi olan insanların bu konuda başarılı olacaklarını söyleyebiliriz. Her alanda olduğu gibi, dil öğreniminde de şartların elverişsizliğini ileri sürüp olayı gözünde büyütme, dil öğrenmeye çalışan kimsenin azmini ve hevesini kıran temel yanıştır³.

Hiç şüphesiz ki her alanda olduğu gibi dil öğreniminde de bir takım zorluklarla karşılaşılacaktır. Bu zorluklar geçmişte olduğu gibi günümüzde de geçerliliğini korumaktadır⁴. Bunca imkân ve gayrete rağmen, yabancı dil öğretiminde başarısızlıklardan söz edildiğinde, konuyla ilgili pek çok neden aklımıza gelmektedir. Bunlar arasında ilk bakışta görülenler; öğrencilerin ilgisi, motive edilmesi, yöntem, ders araç- gereçleri ve öğrenme ortamı gibi nedenlerdir. Başarıyı önemli ölçüde etkileyen⁵ bu sorunlar incelendiğinde, karşımıza çıkan tablo hiç de iyi değildir. Özellikle de yüksek öğretim sürecinde öğrencilerin gelecekteki uğraşları ile ilgili dersler, yabancı dile ayrabileceği zamanı kısıtlamaktadır. Buna öğrencilerin yabancı dil öğretimini bir yük olarak görmeleri de⁶ eklendiğinde, dil öğrenimi öğrenciye sevimsiz gelmektedir. Bir de bu dilin uygulama alanı bulunmaz, hayatta işine yarayacak ve kolayca kullanabileceği bir dil öğrendiği kanaati verilemezse, öğrenim daha da çekilmez hale gelmektedir⁷. Bunlarla birlikte, tabandan gelen bir gereksinme ve çevre koşullarının zorlaması veya kişinin kendi içindeki öğrenme dürtüsü yeterince güçlü ve sürekli değilse yabancı dil öğretimindeki başarı düşük kalacaktır. Bir yerde “yabancı dil öğretilmez öğrenilir.” sözü, öğrenme sorumluluğunun neticede öğrenci tarafından yüklenilmesi gerektiğini vurgulamaktadır⁸. Ayrıca bu konuda en iyi verimin alınabilmesi için öğrencinin şahsi gayretini ortaya koymasının önemini de kesinlikle göz ardı etmemek gerekir⁹.

Yabancı dili öğrenme ve öğretmede zikredilen bu sorunların üstesinden gelebilmek için her şeyden önce olumsuzlukları ortadan kaldırmanın yanında,

³ Dokuz, Avni, “Dil Öğrenimi Üzerine”, **Din Öğretimi Dergisi**, Ocak-Şubat-Mart 1987, Sayı: 10, Ankara 1987, s. 65

⁴ İşeri, Kamil, “Dilin Kazanımı ve Yabancı Dil Öğretimi”, **Dil Dergisi**, Sayı: 43, Mayıs 1996, s. 21

⁵ Aktaş, Tahsin, “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti” **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Konya, yılı 2004 Sayı: 12, s. 44.

⁶ Odabaşı, H. Ferhan, a.g.e., s. 5, 6.

⁷ Cebeci, Suat, “Din Öğretimi ve Arapça Dersleri”, **Din Öğretimi Dergisi**, Temmuz-Ağustos-Eylül-Ekim- Kasım- Aralık, Sayı: 8-9, Ankara 1986, s. 81.

⁸ Başkan, Özcan “Türkiyede Yabancı Dil Öğretimi” **Dil Dergisi**, Sayı: 22 Ağustos 1994, s. 40, 41.

⁹ Cebeci, a.g.e. s. 81.

dili sevdirmenin ve derse ilgiyi artırmanın da yolları aranmalıdır¹⁰. İşte tam da burada güdüleme denilen olgu ile karşı karşıya gelmekteyiz. Çünkü güdülenmiş öğrenci, öğretim esnasında istenmeyen şeylerden kendisini uzak tutarak ilgisini tamamen dil öğrenimine verebilir¹¹. Bu sebeple biz çalışmamızda dil öğretiminde güdülenmenin önemi ve güdüleme yöntemlerini incelemek istiyoruz.

1. Güdülenme ve Güdüleme

Güdü, hareket etmek anlamındaki Latince motive sözcüğünden gelmektedir. İstek, arzu, gereksinim ve ilgileri kapsayan genel bir kavram ve ayrıca belli hedefleri gerçekleştirmek için belli davranışları harekete geçiren, yönlendiren iç gerginlik, yeteneklerden doğan aklî ve elektrikli oluşumdur¹². Bunun üç ayrı yönü vardır: Birincisi, kişiyi belli bir hedefe iten güdüleyici durum, ikincisi ise hedefe ulaşmak için yapılan davranış, üçüncüsü de hedefe ulaşmaktır. Bu, üç yönde bir döngü içinde oluşur¹³. Ayrıca güdü ve güdüleme kavramı psikolojinin keşfetmiş olduğu en önemli kavramlardan biridir. İnsan ve hayvanların davranışlarının temelinde güdüler yatar. Nerede olunursa olunsun ve ne yapılsa yapılsın, her davranış altında bir güdü veya güdüler zincirinin yattığı unutulmamalıdır¹⁴.

William ve Burden de öğrenmede üç aşamalı güdülenme modelinden söz etmektedir. Birinci aşama, bir şeyi öğrenmeyi gerektiren nedenlerin oluşması, ikinci aşama ise bir şeyi öğrenmeye karar verme, üçüncü aşama da öğrenme isteğinin öğrenme süresince devam etmesidir. Bunlardan ilk ikisi öğrenme öncesinde, üçüncüsü öğrenme sürecinde etkili olur. Öğrenme sürecinde güdülenme, işlenen konunun çekici hale getirilmesi, merak uyandırması ve öğrencinin yarışma havasına sokulması şeklinde sağlanabilir. Bu aşamalardaki güdülenme, öğrencinin dikkatini, öğrenilmesi istenen bilgiye yoğunlaştırmasında etkili olmaktadır¹⁵. Şentürk'ün de dediği gibi, “öğrenmede motivasyonun önemi büyüktür. İsteksiz bir öğrenme angarya bir iş gibi, kişiye ağır gelir. Hâlbuki istekle yapılan bir öğrenme tam ve verimli olur. Bir konuda istekli öğrenme gerçekleşebilmesi için kişinin o konuda bilgi edinmeye ihtiyaç duyması gerekir. İşte motivasyon öğrencide bu öğrenme isteğini veya ihtiyacını doğurabilmektedir¹⁶.”

¹⁰ Cebeci, a.g.e., s. 81.

¹¹ Yavuz, Mehmet Ali, “İletişim Kuramı Açısından Dil Öğretimi ve Dil Öğretiminde Güdülemenin Önemi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.: I, Sayı: 5, İzmir 1999, s. 107.

¹² Cüceloğlu, Doğan, **İnsan ve Davranış,-Psikolojinin Temel Kavramları**, İstanbul 1991, s. 229, 230; Amal, A. Almahzoumi, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça'ya Yönelik Motivasyonu ve Başarıları”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: VII, İzmir 1994, s. 395.

¹³ Clifford, T. Morgan, **Psikolojiye Giriş**, (Çev.: komisyon), Ankara 1980, s. 190.

¹⁴ Cüceloğlu, a.g.e., İstanbul 1991, s. 229, 230.

¹⁵ Yavuz, Mehmet Ali, a.g.m, s. 107, 108.

¹⁶ Şentürk, Habil, **Eğitim Psikolojisi**, Isparta 2003, s. 97

Diğer taraftan güdülenme okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü, şiddetini, kararlılığını belirleyen en önemli güç kaynaklarından biridir. Öğrenmek için her öğrenci öğrenme süreçlerine istekle katılmak, öğrenmenin gerektirdiği ilkelere uymak ve sorumluluk duymak zorundadır. Güdülenmeyi belli amaçlara ulaşmak için bir güç kazanma hâli olarak ele aldığımızda, sınıfta gerekli şekilde motive edilmemiş öğrencinin şu davranışları göstermesi söz konusudur. “Öğrenci derse düzenli olarak devam etmez, dikkatli dinlemez, ilgisini arkadaşlarına ya da dışarıdaki hadiselerle yöneltmiştir. Ödevlerinde güçlülükle karşılaşınca onlara cevap aramak istemez ve derslere ilgisiz görünür. Öğretici tarafından derse yönlendirmekte güçlük çekilir. Buna karşılık güdülenmesi yüksek olan öğrenci ise derslerine hazırlıklı gelir, sürekli soru sorar, tartışmalara katılır, enerjisi yüksektir¹⁷.” Dolayısıyla önceden güdülenen öğrenci, hem daha yüksek bir düzeyde sorumluluğunu yerine getirir, hem de okulda başarılı olmaya ve yüksek puanlar almaya motive olur¹⁸.

Güdülenmiş davranışlar güdülenmemiş davranışlardan şu yönlerden farklılık gösterir:

a. İlgi duyma ve dikkat etmede süreklilik.

b. Davranışların yapılması için çaba göstermeye ve gerekli zamanı harcamaya isteklilik.

c. Konu üzerinde odaklaşma, sonuca gitmede ısrarlı olma ve kararlılık. Öğrenme süreci içinde yukarıda belirtilen hususlara riayet eden öğrenci yüksek derecede güdülenmiş demektir¹⁹. Buraya kadar yapılan tespitlerden güdülenmenin genelde başarıya katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Bu kısımda ise gerek öğrenci açısından güdülenme ve gerekse öğretici açısından güdülenmenin dil öğretimindeki önemiyle ilgili tespitler yapmaya çalışacağız.

2. Dil Öğretimindeki Önemi

Güdülenmenin, yabancı dil öğrenimini kolaylaştıran faktörler arasında önemli bir yeri vardır²⁰. Reece Walker, başarılı bir öğrenmenin gerçekleşmesinde güdülenmenin anahtar bir kavram olduğunu belirtmekte ve daha az yetenekli ama yüksek düzeyde güdülenmiş bir öğrencinin daha başarılı olabileceğini ortaya koymaktadır²¹. Carrol da ikinci bir dil öğretiminde “güdülenme”, “beceri” ve “genel yetenek” gibi üç amilden bahsetmektedir.²²

¹⁷ Amal A. Almahzoumi, a.g.m., s. 397.

¹⁸ Amal A. Almahzoumi, a.g.m., s. 397.

¹⁹ http://de.essortment.com/motivatingstide_rbsm.htb.

²⁰ Aktaş, Meltem, “Dil Öğreniminde Bireysel Özellikler ve Ayırt Edici Etkenler”, **Dil Dergisi**, Sayı: 117, Ankara, Kasım-Aralık 2002, s. 16.

²¹ (Bu görüşü Gömlüksiz, Mehmet Nuri, “Üniversitelerde Yürütülen yabancı Dil Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği)”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 12, Sayı: 1, Elazığ 2002, s. 145’de Reece Walker’dan nakleder.

²² Karaca, Mahmut, **Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi (İlahiyat**

Harmer, güdülenmenin dil öğretimindeki yerini aşağıdaki sözlerle dile getirmektedir: “Dil öğretimi ile uğraşanlar, öğrenmeyi gerçekten isteyen öğrencilerin, çalışma koşulları ne olursa olsun, başarılı olacaklarını sık sık dile getirmektedir. Tüm öğretmenler, güdülenmiş öğrencilerin, arkadaşlarına göre daha başarılı oldukları düşüncesindedir. Bu öğrenciler kötü koşullarda ve uzmanlara göre yetersiz görülen yöntemlerin kullanılması durumunda bile, genellikle başarıya ulaşabilmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulunca, başarılı olmayı sağlayan en büyük etmenin güdülenme olduğunu ileri sürmek mümkün görünmektedir²³.”

Bu bağlamda el-Vasti, diller içerisinde Arapça öğretimini ele alarak güdülenmeye farklı bir yorum getirir. Arapçayı öğrenmenin, dinî, pratik, politik, bilimsel ve sosyal olan beş tür motivasyonu bulunduğu işaret etmektedir. Ona göre, “Arapçayı öğrenmek isteyenleri tanımak ve hedeflerini öğrenmek eğitim programlarını düzenlemekte yardımcı olmaktadır. El-Vasti, bu görüşten hareket ederek Arapça öğreniminin altında yatan değişik motivasyonların olup olmadığını ortaya koymaya çalışmaktadır²⁴. Amal A. Al-Makhzoumi de Arapça’ya yönelik yüksek motivasyon sahip bir öğrencinin şu özellikleri taşıdığını belirtir: “Her fırsatta Arapça’yı öğrenmeye çaba harcar, fırsat buldukça Araplarla görüşür, Arapların kültürel mirasını öğrenmeye çalışır. Arap edebiyatını okumaktan zevk duyar. Arapça konuşanlarla duygularını paylaşır ve Arapça’yı öğrenmekle karakterinin bütünleşmesini gerçekleştirmiş olur. Bu da öğrencinin dil öğrenmesindeki başarısını artıracaktır²⁵. Bir başka ifade ile dile karşı ilgi ve sevgi duyan her öğrenci başarıya ulaşacaktır. Şüphesiz ki bu ilgi ve sevginin oluşmasında güdülenmenin payı büyüktür.

Psikologlar güdülenme konusunda farklı görüşler ileri sürmelerine mukabil iki noktada aynı görüşü paylaşmaktadır. Bunlardan birincisi başarı ile neticelenen her amacın arkasında bir güdülenmenin bulunması, ikincisi de her başarısızlığın arkasında güdülenme eksikliğinin bulunmasıdır. Nitekim Politzer’in Fransızca ve İspanyolca öğrenim gören Amerikalı öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmada, başarısızlığın nedeni, bu dilleri öğrenme konusundaki güdülenme eksikliği olarak tespit edilmiştir. Genelde yabancı dil öğretiminde iki sâikten (güdü) söz edilebilir:

a. Aracı Sâikler (Instrumental Motivations)

b. Bütünleyici Sâikler (Integrative Motivations)

a. Aracı Sâikler: Bir göreve atanma, seyahat, okuldaki yabancı dil programında başarılı olma, akademik derece elde etmek için yabancı dil öğrenmek gibi acil bir ihtiyacı karşılamaya yönelik olanlardır.

Fakülteleri Örneği), (Basılmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2000, s. 1.

²³ Yavuz, a.g.m., s. 107.

²⁴ Amal A. Al-makhzoumi, a.g.m., s. 394.

²⁵ Amal A. Al-makhzoumi, a.g.m., s. 397.

b. Bütünleyici Sâikler: Sınırlı ve menfaate yönelik olmayıp, dili öğrenilen toplumun örf, adet, gelenek ve göreneklerini anlamak ve kültürlerine vakıf olmaya yönelik bulunanlardır²⁶.

Diğer taraftan güdülenme, dil öğretiminde bir bakıma öğrenci ile öğrenilecek konu arasında psikolojik bir bağ kurmadır. Bu bağ kurulmadan öğretime başlanırsa, yapılan etkinliklerin yararlı olmadığı gözlenmektedir. Buna karşın, iyi bir sınıf ortamında işlenen konuların daha iyi anlaşılacağı, öğrencilerin derse daha iyi katılacağı görülmektedir. Sınıf içinde iyi bir öğretim ortamının hazırlanması, öğreticinin öğrencilerini cesaretlendirmesine bağlıdır²⁷. Çünkü çağdaş öğretim yaklaşımlarında öğrencinin sürekli aktif durumda olması gerektiği şeklinde bir anlayış benimsenmektedir. Bunun da belirli bilimsel esaslara uyulmasıyla mümkün olacağı kabul edilmektedir. Bunların başında ise güdülenme gelmektedir. Güdüleme, başarılı bir öğrenmenin gerçekleşmesi için anahtar bir faktördür. Yüksek düzeyde güdülenen az yetenekli bir öğrenci, iyi güdülenmeyen zeki bir öğrenciden daha büyük bir başarı ortaya koyabilir. Zira bilimsel esaslara göre geliştirilen öğrenme ve öğretim yaklaşımları, öğretim elemanına sınıfta yeni sorumluluklar yüklemiştir. Artık, günümüzde geleneksel yapıdan tamamen uzak, öğrencinin öğrenmesini hedef alan öğrenci merkezli yaklaşımlar daha çok rağbet görmektedir²⁸. Bu yaklaşımlar arasında da güdülenmeye ağırlık veren görüşler başta gelmektedir. Nitekim güdülemenin dil öğretimindeki başarıyı artırdığını gösteren birçok araştırma bulunmaktadır²⁹.

Şüphesiz iyi bir dil öğretiminde güdülenmenin gerçekleşmesi için öğretim elemanı, öğrenci, eğitim araç-gereçleri ve çevre unsurlarını bir arada mülhaza etmek gerekir. Bunlardan bazılarının yeterli ve müsait olmadığı durumlarda elbette istenilen sonuç alınmaz. Mesela, çok iyi öğreticilerin bulunduğu ve fakat öğrencinin tamamen ilgisiz ve isteksiz olduğu, ya da aksine öğrencinin istekli fakat ders öğreticisinin ilgisiz olduğu yahut ders araç-gereçlerinin ve atmosferinin müsait olmadığı bir durumda beklenen başarı görülemeyecektir. Bu sebeple iyi bir öğrenmede, öğretmen-öğrenci-çevre-malzeme gibi unsurların yeterlilik ve uygunluğunun bir arada değerlendirilmesi, bunların tam bir uyum içerisinde olması gerekir.³⁰

Son yıllarda dil öğretiminde güdülenmenin önemi ön plana çıkmış olmasına rağmen, metot ve teknik olarak, geleneksel dil öğretim metot ve teknikleri hâlâ ağırlığını korumaktadır. Geleneksel öğretimde, öğrencilerin, sosyal, duygusal

²⁶ Karaca, a.g.e., s. 1.

²⁷ Demirel, Özcan, **Yabancı Dil Öğretimi**, İstanbul 1999, s. 33, 34.

²⁸ Gömleksiz, Mehmet Nuri, “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler ve Yöntem Sorunu”, **Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 5, Elazığ 2000, s. 254.

²⁹ Yavuz, a.g.e., s. 107.

³⁰ Sancak, a.g.m., s. 56.

yönleri ve bireysel farklılıkları göz ardı edilmiştir. Bu da, eğitim sistemimizde verilenle yetinen, ezberci, verimsiz, cesaret ve motivasyonu düşük, bilgi ve becerisini geliştirip sergileyemeyen, tasarladığını hayata geçiremeyen, sürekli bir yerlerden destek bekleyen ve bağımsız hareket edemeyen bir kişilik oluşmasına sebep olmaktadır³¹. Hâlbuki hedef kitleyi ne kadar yakından tanır, hedef dilin kültürel ve temel özelliklerini ne kadar uygun bir tarzda verebilirsek o derece başarılı oluruz. Örneğin, yabancı dil öğrenmeye henüz başlamış olan bir kişi, öğretici ve arkadaşlarından hoşgörü ve anlayış bekler. Hiç şüphesiz yabancı dil öğreticisinin, bir psikolog gibi davranması mümkün değildir. Ancak dil eğitimi, iletişim amaçlı temeller üzerine kurulduğu için, iletişimin en temel unsurunun karşımızdaki kişi ya da kişilerde sempati yaratmak olduğu unutulmamalıdır. Yabancı dil öğretiminde öğreticinin, öğrencileri üzerinde yaratmış olduğu pozitif etkinin, öğrencinin başarısına ne denli olumlu bir şekilde yansıdığı hepimizce bilinen bir gerçektir. Şöyle ki, dil eğitimi ve öğretimi yapanlar ile duygusal zekâ bağlamında iyi iletişim kurabilen öğretmenlerin mesleki deneyim ve becerilerini de katarak ne derece başarılı sonuçlar elde ettiğine hepimiz tanık olmaktadır. Bu açıdan, dil öğretiminin başarısında duygusal zekânın ve buna yönelik çabaların önemi kavranmış olmalıdır. Bu nedenle hem öğretici hem de öğrenciler birbirlerini daha iyi anlamak, böylece iyi bir iletişim ortamı oluşturmak durumundadırlar. Nitekim duygusal problemlerini çözebilmiş ya da duygu ve düşüncelerinin farkında olan, çevresiyle çok iyi ilişkiler kurabilen, öğrenme güdülerini sürekli aktif tutabilen öğretmenler, meslekî yaşamlarında daha başarılı olmaktadır. Çünkü yabancı dil öğretmenleri, meslekî yaşamlarının her boyutuna kişilik özelliklerini dâhil etmek zorundadır³².

Zikredilen bu niteliklerdeki öğretmenlerin teşvikiyle, yabancı dil öğrenmeye karşı ilgisiz ve isteksiz olan kişiler bile, öğrenmeye güdülenerek büyük bir çalışma atmosferine girebilirler. Çünkü öğreticinin olumlu tutum ve davranışları karşısında öğrenciler kendilerini olumlu bir öğrenim ortamına sokabilmektedir. Bunun tersi de olabilir. Yani istekli olan öğrencilerin hevesi, öğreticinin olumsuz etkisiyle azalabilir³³.

Yabancı dil öğrenmede, öğreticinin olumlu etkisinin yanında, öğrencinin ilgisinin de yeri büyüktür. Zira öğrencinin derse ilgi duyması için gereken güdülenmenin sağlanması gerekir. J. W. Brown ve J. W. Thornton bu konuda şunları dile getirir: “Öğrenci öğrenmeye güdülendiği zaman, yani öğrenmek

³¹ Kabadayı, Abdülkadir, “İlköğretim Öğrencilerine Yabancı Dil Öğretiminde, Teknolojik Araçların Daha Etkin Biçimde Kullanılması Yöntemleri ve Önerileri”, *Dil Dergisi*, Sayı: 100, Ankara, Şubat 2001, s. 35.

³² Tuncay, Hidayet, “Yabancı Dil Öğretiminde Duygusal Zekâ”, *Dil Dergisi*, Sayı: 106, Ankara, Ağustos 2001, s. 37.

³³ Melek, Salih, *Arap Dili Eğitim-Öğretiminde Klasik ve Modern Metotlar*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1987, s. 30, 31.

istediği ve bu yolda çaba gösterdiğinde zaman öğrenme en iyi verime ulaşır. Öğrencinin dersin amaçlarını ve ödevlerini değerli bulması, öğrendiklerini hemen veya zamanla kullanacağına inanması, bu şartın başarılmasında yardımcı olur³⁴.”

Yukarıda zikredilenlere ek olarak ilgi uyandırmak, güdülenme sağlamak bütün dersler için gereklidir. Fakat yabancı dil öğretiminde bu durum çok daha önemlidir. B. Farber bu konuda şöyle der. “İnsanlar yabancı dil öğrenmenin zor olduğuna inandırılarak yetiştirilirler. Oysa hiç de zor değildir. Yalnızca okul hayatındaki dil öğrenme çabaları öylesine ödüksüz ve çileden çıkaracak kadar sıkıcıdır ki, yabancı dil öğrenmek bu nedenle bizlere zor görünür. İşte bu yanlış anlayışı yıkmak ve öğrencide yabancı dile karşı ilgi uyandırmak için gayret sarf edilmesi gerekir. Esasında bir yabancı dili öğrenmek, her şeyden önce bir inanç ve istek gerektirir. Fertlerde bu inanç ve istek olduktan sonra geriye ortam ve imkânların hazırlanması kalır³⁵.”

Başarma arzusu yüksek olan kişiler, yaptıkları göreve daha çok dikkat ederler ve herkesten daha iyi yapmaya çalışırlar. Okulda daha yüksek not aldıkları gibi, toplumun üst kademelerine daha süratle tırmandıkları da gözlenmiştir. Bir kişi belirli bir görevi kusursuz bir biçimde yapıp bitirdiğinde, davranışının altında birbirinden farklı iki gereksinme yatabilir:

a. Başarısızlık Korkusu

b. Başarma Şevki

Bu iki tür güdülenmeyi birbirinden ayırt etmek hem kolay hem de zordur. Örneğin, başarısızlık korkusuyla güdülenen birey, kolay kolay yeni atılımlara girmez, başarı garantisi olmadıkça herhangi yeni bir görevi üstlenmez. Öte yandan, başarı arzusuyla güdülenen kişi, yeni görevleri yüklenmekte pek sakınca görmez. Bu kişi için başarısızlık, başarılı olabilmek için gerekli adımlardan biridir ve bu geçici adıma pek önem vermemek gerekir. Önemli olan, her başarısız denemede, “niçin başarısız olduğumu” öğrenebilmektir. Sonunda mutlaka başarılı olacağına inanan kişi, başarısız olduğu zamanlarda, suçluluk duygusu hissetmez ve bu nedenle de, başarısızlıklarından dolayı hiç kimseden özür dilemek gereğini duymaz³⁶.

Başarma arzusunun yanında öğrenci ve öğretmen bir lisan eğitiminin sorumluluklarını da beraberce paylaşmalı, her ikisi de yabancı bir dili öğretme ve öğrenmeyi başarmak için zaruri olan metot ve tekniği uygulamalı, motivasyon ve çabanın gereğini yapmalıdır. Öğrenci, bulunduğu yaşa göre değişik konularla ilgilenir, bu yüzden de güdülenme yöntemleri, kişinin yaşıyla ilgili olarak bazı

³⁴ Karaca, a.g.e., s. 1.

³⁵ Cüceloğlu, a.g.e., s. 36.

³⁶ Cüceloğlu, a.g.e., s. 254; Şentürk, Habil, a.g.e., s. 102.

farklılıklar gösterir. Örneğin, küçük yaştaki çocuklar daha çok, resim ve oyun aracılığıyla dili bilinçaltı yöntemlerle öğrenme eğilimindedirler. Verilen dil kuralları onlar için fazla bir anlam ifade etmez. Bu nedenle yaşa göre değişik güdüleme yöntemleri belirlemek gerekir³⁷. Öğrencinin kişiliği ve kendisine olan güveni de dil öğrenimini etkileyen konuların başında gelir. Dil öğrenimi sırasında öğrenci, oldukça karmaşık durumlarla karşılaşabilir. Örneğin, öğrenci sınıfta yapılan bir etkinliğin nedenini çözmeden veya verilen konuşma parçasının ana konusunu anlayamadan, kendisine yöneltilen soruya yanıt vermek zorunda kalabilir. Bu durumda, doğal olarak vereceği yanlış cevaplar onda moral bozukluğu oluşturabilir. Bu sebeple derse karşı isteksizlik uyandırabilir. Bu konuda hoşgörülü olan öğrenciler öğreticiyi dinleyip, ümitsizliğe kapılmadan durumu kavrayıncaya kadar sınıftaki konuşmaları izleyebilirler. Dolayısıyla öğrencinin yabancı dildeki başarısı onun kendine güveni ile ilgilidir. Öyleyse öğrencinin öncelikle kendine tam olarak güvenmesi gerekir. Bundan sonra yabancı dilde, belirli konuda örneğin konuşma, anlam ve benzeri alanlarda becerisi olduğuna kendini inandırmalıdır³⁸.

Öğrenmeyi etkileyen faktörlerden biri de dikkattir. Öğrencinin dikkatinin öğretilen konular üzerine çekilmesi ve devamının sağlanmasına ilişkin problemler olabilir³⁹. Dikkatin sürekliliğine ilişkin açıklamalardan çıkarılabilecek ortak sonuç, bir insanın konu üzerine en fazla 16-20 dakika yoğunlaşabildiği yönündedir. Bu sonuç çoğu kimse tarafından “dersler niçin daha uzun süreli olarak planlanmaktadır” gibi soruları gündeme getirmektedir. Burada akla gelebilecek örnek cevap, insanların ilgi duydukları bir kitabı okumaları, filmi seyretmeleri, spor müsabakasını izlemesi vb. durumlarda gösterdiği dikkat süresidir. Nasıl ki bir müsabaka esnasında seyircilerin gözü sadece topun üzerinde değil de zaman zaman hakem, tribün, diğer oyuncular vb. gibi müsabakayı oluşturan diğer unsurlarla birlikte bir bütün olarak müsabakada ise, öğretme ortamında önemli olan da ders sürecinde öğrencinin öğrenmeye karşı ilgisinin sağlanması, uygun öğretim hedef ve projelerinin seçilmesi, öğrenmenin öğrenci için anlamlı hale getirilmesi gibi durumlar öğrenci dikkatinin sürekliliğini sağlayabilir⁴⁰.

Dil eğitimi ile uğraşanlar âdeta birer pazarlama uzmanı gibi olmuşlar ve alıcı durumundaki öğrencinin tutum, güdülenme ve ilgisine yönelik konuları incelemeye başlamışlardır. Örneğin Gardner ve Lambert araştırmalarını, **Attitude and Motivation in Second-language Learning** adlı bir kitapta toplamışlardır. Konuya ışık tutması açısından vardıkları sonucu kısaca şöyle özetleyebiliriz:

³⁷ Ekmekçi, Özden, “Yabancı Dil Öğretiminde Psiko-Sosyal Etmenler”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, Türk Eğitim Derneği Bilimsel Toplantısı, Ankara, (20-21 Haziran 1983) s. 24.

³⁸ Ekmekçi, a.g.e., s. 27.

³⁹ http://de.essortment.com/motivatingstide_rbsm.htb; Şentürk, a.g.e., s. 78,-79

⁴⁰ http://de.essortment.com/motivatingstide_rbsm.htb.

“Başarılı bir yabancı dil öğrencisi bir başka dil-kültür topluluğunun üyelerini karakterize eden çeşitli davranış şekillerini kabullenmeye psikolojik açıdan hazır olmalıdır.” Dil öğrenirken, güdülenmenin bu denli önemli olduğunu göz önüne alırsak, öğreticinin öğrenilecek dile karşı öğrencilerde olumlu bir ilgi ve tutum oluşturabilmesinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Öğrenilecek dile karşı bu olumlu tutumu geliştirebilme ve güdülenmeyi sürdürebilme açısından baktığımızda öğreticinin en büyük yardımcısı kendi bilgi ve becerilerinin kalitesi ve kullandığı görsel-işitsel araçlardır⁴¹. Çünkü öğrencinin güdülenmesi için, öğretim elemanlarının çabalarının yanında yeterli kalite ve düzeyde film, slayt ve kaset gibi araç-gereçler de olmalıdır. Yoksa amaçlanan güdülenme gerçekleştirilememiş olacaktır⁴². Araç ve gerecin yeterli bir şekilde kullanılmaması yanında, bir de yabancı dil öğrenim süreci uzadıkça öğrencinin dil öğrenmeye verdiği önem ve arzu düzeyi düşmektedir⁴³.

Yabancı dili yükseköğretim kurumlarımızda gerçek bir ihtiyaca dayalı olarak öğretmek ve dil kullanımında sürekliliği sağlamak gerekir. Ancak öğrenci ilgi ve isteğinin kaybolmaya yüz tuttuğu durumlarda, bunları yeniden canlandırabilmek için onları güdüleme yoluna başvurmak bir zorunluluktur⁴⁴.

Güdülenme ile isteklenme kuşkusuz birbirleriyle çok yakından ilgilidir. Fakat eğitim sistemimizin genelinde güdülenme ve isteklendirme konusunda geldiğimiz nokta gözlemlerimize göre iç açıcı değildir.⁴⁵ İçsel ve dışsal motivasyonu sağlayabilmek için, öğrenme hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedefler çerçevesinde öğreticinin, öğrencilerden ne beklediğini ortaya koyması gerekir. Öğrenciler tam olarak ne yapacaklarını bilmelidir. Bir ödev verildiğinde, beklentilerin neler olduğu nasıl ve ne kadar sürede değerlendirileceği, hangi koşullarda çalışma yeterli kabul edilecek ve benzeri konularda öğrencilere bilgi verilmelidir. Güdülemede konunun ilginç ve yeni yöntemlerle sunulması da önemlidir. Dersin başında öğrencinin ilgisi çekildikten sonra, anlatma, gösteri ve buna benzer şeyler öğrencinin ilgisinin devam etmesini sağlayabilir.

⁴¹ Özgüler, Ülkü, “Yabancı Dil Öğretiminde Araç-Gereçlerin Kullanılması”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, (20-21 Haziran 1983), s. 138, 139.

⁴² Âdem, Mahmut, “Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlarımız Nelerdir.”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, (20-21 Haziran 1983), s. 76.

⁴³ Enginarlar, Hüsni, “Yabancı Dil Öğretiminde Çeşitli Yaklaşımlar ve İşlevsel Kavramsal Yaklaşım” **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, (20-21 Haziran 1983), s. 65.

⁴⁴ Sebüktekin, H., “Yabancı Dil Öğretimini Nasıl Verimli ve İşlevsel Duruma Getirebiliriz”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, (20-21 Haziran 1983), s. 214, 215.

⁴⁵ Özoglu, Süleyman Çetin, “Yabancı Dil Öğretimini Nasıl Verimli ve İşlevsel Duruma Getirebiliriz?”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, (20-21 Haziran 1983), s. 273.

Sürekli aynı yöntem ve tekniklerin kullanılması öğrencilerin ilgisini azaltır⁴⁶. Öğrencilerin, öğrenme sürecine katılmaları ve güdülenmeleri için konuyla ilgilenmeleri gerekmektedir. Öğrencilerde istek uyandırabilmek için, konunun önemini vurgulamak gerekir⁴⁷. Öğrencilerin duygusal durumu ve kendilerini gergin hissetmeleri onların motivasyonlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu gerginliklerin de çeşitli sosyo-ekonomik nedenleri olabilmektedir⁴⁸.

Yukarıda zikredilenlere paralel olarak öğretim elemanı, öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda bütün bilgi ve enerjisini harcayarak sınıfta olumlu bir öğretim ortamı sağlarsa ve öğrenci de bütün bu çabaların bilincinde olup kendine sunulan bu imkânlardan yararlanmasını bilir, heves ve istekle dil çalışmalarına zaman ayırırsa, başarıya erişmemek için pek neden kalmaz. Kısaca, yabancı dil öğretiminde olumlu bir ortam gerçekleştirmek için öğrencinin istekli ve gayretli, öğretim elemanın bilgili, becerikli ve hoşgörü sahibi, sosyal çevrenin dil eğitimini destekleyici ve öğrencileri isteklendirici, öğretim sisteminin de eğitime yardımcı olması gerekir⁴⁹. Özcan Demirel, Türkiye'deki yabancı dil öğretmenlerine güdüleme konusunda bazı sorular yönelttiğini, aldığı cevaplar içerisinde özellikle devlet okullarında yabancı dil öğrenmeye karşı öğrenci güdülenmesinin çok yetersiz düzeyde olduğunu ortaya çıktığını, fakat yabancı dille eğitim yapan kurumlarda güdülenmenin oldukça yüksek düzeyde olduğunu gördüğünü belirtir⁵⁰. Ayrıca Demirel'e göre güdülenme konusunda ailelerin tutumları da önemli bir rol oynamaktadır. Olumlu tutum içerisinde olan aile, çocuğunu yabancı dil öğrensin diye bu okullara vermekte, çocuk da okula güdülenmiş olarak gelmektedir. Halbuki devlet okullarında bu tür güdülenmenin olmadığını söyleyebiliriz⁵¹.

Diğer taraftan öğrenciler psikolojik olarak derse hazırlanmalı, dikkatleri konu üzerine çekilmelidir. Öğrencinin verdiği cevaplar notla veya buna benzer ödüllere ödüllendirilmeli, böylece öğrenci cesaretlendirilmeli, teşvik edilmelidir. Hiçbir durumda öğrenci konuyu anlamamakla suçlanmamalı, devamlı bu dili öğrenebileceği yönünde teşvik edilmelidir⁵².

Buna göre, öğrencinin öğretime etkin katılımının sağlanması ve başarılı bir şekilde güdülenmesi için dikkat edilecek hususlar şunlardır:

⁴⁶ <http://ogretmenlik.com.sitemynet.com/makale/m8.htm>, s. 2.

⁴⁷ <http://ogretmenlik.com.sitemynet.com/makale/m8.htm>, s. 2.

⁴⁸ Özgüven, İbrahim Ethem, **Üniveriste Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler**, Ankara 1974, s. 103.

⁴⁹ Ekmekçi, a.g.e., s. 36.

⁵⁰ Ekmekçi, a.g.e., s. 42.

⁵¹ Ekmekçi, a.g.e., s. 43.

⁵² Melek, a.g.e., s. 63, 64.

1. Dili öğrenme sürecinde öğrencilere seçim yapma fırsatı verilmeli.
2. Öğrenciler birer birey olarak kabul edilmeli.
3. Öğrencilerin kendilerine güven duymaları sağlanmalı.
4. Olumlu bir öğrenme ortamı oluşturulmalı⁵³.
5. Öğretilen şeyler öğrenci için anlamlı ve ihtiyaçlarına uygun hale getirilmeli.
6. Öğrencinin kendisine uygun hedef semesine yardım edilmeli.
7. Öğrenme durumları öğrenciye hem zevk vermeli, hem de ona başardığını hissettirmelidir.
8. Öğretici, öğrencide merak uyandırmalı.
9. Öğrencinin başarı umudunu kaybetmesine engel olunmalıdır.
10. Derse katılımın sürekliliğini sağlamak için kaygı ve başarısızlığa neden olan sıkıntıların azaltılması gerekir. Kaygıdan ziyade sevdirmeye, benimsetmeye, güçleştirmekten çok kolaylaştırma olabilmelidir⁵⁴.

Burada yabancı dil öğrenmede güdülemenin önemini ele aldıktan sonra dil öğretiminde olmazsa olmaz konumunda olan öğretim elemanının da özelliklerinden bahsetmeye çalışacağız.

3. Güdülenmede Öğreticinin Fonksiyonu

Öğretici neyin öğretilene karar veren, yeni malzemelere örneklik yapan, bunları sunan ve sınıfta kullanım için destekleyici malzemeyi seçen kişidir⁵⁵. Aynı şekilde o, yabancı dil ile ilgili bilgileri öğrenciye öğretecek ve dersi öğrenciye sevdirecek olan tek kişidir. Şöyle ki, bazı öğrenciler yabancı dil dersine başlangıçta ilgi duymasalar bile, öğreticinin olumlu yaklaşımlarıyla ciddi bir çalışma içerisine girebilirler. Bunun tersi de olabilir. Öğrenmeye istekli bir öğrencinin hevesi, öğreticinin olumsuz tavırları yüzünden kırılabilir. Çünkü öğreticinin öğretmenlik formasyonu yetersizse, öğrenci çevresi tarafından ne kadar dil öğrenmeye heveslendirilmiş olsa da başarı şansı azdır⁵⁶. Öğretici okuttuğu dile hâkimiyeti, dil öğretimindeki bilgi ve becerisi, öğrencilerin çeşitli sorunlarına eğilebilecek yumuşak ve ölçülü kişiliği, ders verme hevesi, istek ve yeteneği

⁵³ Can, Tuncer, *Yabancı dil olarak İngilizce Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Kuram ve Uygulama Boyutuyla Oluşturmacı yaklaşım*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili Eğitimi Bölümü, İstanbul 2004, s. 141, 142.

⁵⁴ <http://de.essortment.com/motivatingstiderbsm.htb>.

⁵⁵ Gür, Hakan, "Dil Öğretim Yöntemleri (4): İletişim Dil Öğretimi", *Dil Dergisi*, Sayı: 98, Aralık 2000, s. 28.

⁵⁶ Ekmekçi, a.g.e., s. 27.

ile öğrencilerinin güdülenmesine olumlu katkıda bulunabilir.⁵⁷ Hatta öğretici, öğrenme stratejilerini sistemli bir şekilde sunarak öğrencileri güdülemelidir.⁵⁸ Nitekim William ve Burden dil öğreticisinin, güdülenmenin önemi konusunu kavramış olması gerektiğine vurgu yaparlar⁵⁹. Sebüktekin'in de belirttiği gibi, öğretici, “öğrenmede aşırı zorlanma ya da gevşemelere” fırsat vermeden ve öğrencinin arzu ve hevesini kırmadan derse yönlendirirse, öğrencileri olumlu yolda güdülemiş olur⁶⁰.

Buna göre öğrencileri öğrenmeye yönlendirmek, onları motive etmek öğreticinin en önemli görevlerinden birisidir. Öğrenciler, sınıflarına genellikle bilinçsiz olarak, yani öğrenme psikoloji ile ilgili bilgilerden habersiz gelirler. Onları bu konuda bilinçlendirecek olan da öğreticidir. Bu bakımdan bir sınıfta öğretim elemanının rolü hafife alınmamalıdır. Çünkü sınıf ortamı, öğreticinin tutumuna göre şekillenir. Her şeyden önce öğretim elemanları, öğrencilerini suçlamadan ve yargılamadan önce kendi öğrenme ve öğretme stillerini objektif olarak incelemeli, kendi tutum ve davranışlarını gözden geçirmelidir. Dolayısıyla gerekli öğretim ilke ve tekniklerinden habersiz öğretici, kendinden farklı metot ve teknikleri kullanan öğrencileri cezalandırabilir⁶¹.

Diğer taraftan öğretici, verdiği dersten öncelikle kendisi zevk almalıdır. Sınıfa girdiği andan itibaren bütün kişisel problemlerini unutarak bütün dikkatini öğrencilerine vermelidir. Öğreticinin bu davranışı karşısında öğrenciler de kendilerini olumlu bir öğrenim ortamı içinde bulurlar⁶².

Öğretici, öğrencinin ilgi ve merakını uyandırmalı ve bu merakın ve ilginin devam etmesini sağlamalıdır. Öğrencinin derse ilgisini sağlamak için öğretim elemanları öğrencilerle iyi bir diyalog kurarak, ilgilerinin neler olduğunu gözlemlemelidir. Öğrencilerin ilgilerini tespit ettiğinde de bu bilgiler çerçevesinde öğrencilerde merak ve araştırma arzusu geliştirmelidir. Çünkü öğrenciler, konuyu ilginç bulurlarsa derse daha etkin olarak katılırlar⁶³. Nitekim Cenkçiler konuyla ilgili olarak, “öğretmen ve öğrenci baba-evlat gibi birbirini sevmeli, saymalı” der⁶⁴. Öğrenciler, sunulacak konunun hedef dildeki ihtiyaçlarına karşılık

⁵⁷ Ekmekçi, a.g.e., s. 27.

⁵⁸ Çakır, Hasan, “Dil Eğitiminde Örnek Seçimi” **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Konya, Yıl: 2000, Sayı: 6, s. 380.

⁵⁹ Yavuz, a.g.m., s. 107, 108.

⁶⁰ Ekmekçi, a.g.e., s. 27.

⁶¹ Altan, Mustafa Zülküf, “Yabancı Dil Öğrenmede; Öğrenme Stilleri, Dil Öğrenme Stratejileri ve Cinsiyet,” **Dil Dergisi**, Sayı: 96, Ankara, Ekim 2000, s. 36.

⁶² Ekmekçi, a.g.e., s. 27, 28.

⁶³ <http://ogretmenlik.com.sitemynet.com/makale/m8.htm>, s. 1.

⁶⁴ Cenkçiler, Ali Yakup, Mavera 79, s. 14.

vereceğini ve bu konunun kendi hedefleriyle ilişkili olduğunu düşünürlerse öğrenmeye motive olurlar. Öğretici tarafından, öğrenciler için öğrenmeye değecek şeylerin öğretilmesine özen gösterilmelidir⁶⁵. Hiçbir zaman öğrencilerin olumsuz tepkilerine yol açmadan, yabancı dil öğrenimini olabildiğince kolaylaştırmak ve onları seçmiş oldukları amaca en kısa yoldan ulaştıracak her türlü destek ve yardımı sağlamak, öğreticinin temel görevidir⁶⁶.

Genellikle öğretici, kendisine özgü yöntemlerle ders işleme eğilimindedir. Bunun sonucunda da her öğrenci, hangi öğreticinin dersi nasıl işlediğini bilir. Dolayısıyla öğreticinin sınıf içinde arada bir beklenmeyen davranışlarda bulunması öğrencileri motive eder. Burada öğretici kendisine özgü bir tarz oluşturmak yerine öğrencilere yönelik bir yöntem geliştirmeye çalışmalıdır⁶⁷. Sorumluluk bilincine sahip öğretici, herkes için önemli bir sorun olduğunu kabul ettiği güdülenmeyi, dil öğretimini sevdirecek şekilde sağlamalıdır⁶⁸.

Öğretici, sınıf ortamında öğrencileri motive edebilmek için şu stratejileri kullanmalıdır:

1. Dilin önemini açıklamak.
2. Öğrencilerin ilgilerini tespit.
3. Öğrencilerin başarı beklentisi oluşturmalarına yardımcı olmak.
4. Dersi ilginç hale getirmek.
5. Öğrencilerde istek uyandırmak.
6. Ödüller kullanmak⁶⁹

Görüldüğü üzere güdülenme konusunda öğreticiye büyük sorumluluklar düşmektedir⁷⁰

SONUÇ

Yabancı dilin nasıl bir plân, program ve yöntemle öğretileceği konusunda görüşler ortaya konmuş olmasına rağmen, hedeflenen başarıya bir türlü ulaşılamamıştır. Bu başarısızlığın birçok nedenini sıralamak mümkündür. Bunlar

⁶⁵ <http://ogretmenlik.com.sitemynet.com/makale/m8.htm>, s. 1.

⁶⁶ Melek, Salih, **Arap Dili Eğitim-Öğretiminde Klasik ve Modern Metotlar**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1987, s. 30, 31.

⁶⁷ <http://ogretmenlik.com.sitemynet.com/makale/m8.htm>, s. 2.

⁶⁸ Başçı, Erdem, “Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlarımız Nelerdir.”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, (20-21 Haziran 1983), s. 107, 108.

⁶⁹ <http://ogretmenlik.com.sitemynet.com/makale/m8.htm>, s. 1.

⁷⁰ Ekmekçi, a.g.e., s. 38.

içerisinde öne çıkanlardan biri, öğrencilerin öğrenmeye ilgisi ve güdülenme konusudur. Güdü, istek, arzu, gereksinim ve ilgileri kapsayan genel bir kavram ve ayrıca belli hedefleri gerçekleştirmek için belli davranışları hazırlayan psikolojik bir haldir. Diğer taraftan o, okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü ve kararlılığını belirleyen en önemli güç kaynaklarından biridir. Kısacası güdü, dil öğreniminde bir bakıma öğrenci ile öğrenilecek konu arasında psikolojik bir bağ kurmadır, bir köprü gibidir.

Güdüleme yabancı dil öğretiminde önemi kabul edilen ve dil öğrenimini daha verimli hale getiren ve hızlandıran faktörler arasında gösterilir. Öğrenmeye güdülenen öğrenci, hem daha yüksek bir düzeyde sorumluluğunu yerine getirir, hem de okulda başarılı olmaya ve yüksek puanlar almaya motive olur. Çünkü öğrenciler böylece konuları daha iyi anlayacak ve derse daha çok katılacaklardır. Hatta güdülenme sayesinde yabancı dil öğrenmenin zor olduğu düşüncesi de giderilebilir ve başarı elde edilebilir. Güdülemede destekleyici bir çevrenin olması, başarının olmazsa olmaz koşuludur. Bu açıdan, öğreticinin cesaretlendirici bir söz ya da ses tonu, omuza dokunan bir eli önemlidir.

Dil öğrenirken güdülemenin bu denli önemli olduğunu göz önüne alırsak, öğreticinin öğrenilecek dile karşı öğrencilerde olumlu bir ilgi ve tutum oluşturabilmesinin öğrenci başarısı üzerinde etkisi kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Öğreticinin öğrettiği dile hâkimiyeti, dil öğretimindeki bilgi ve becerisi, öğrencilerin çeşitli sorunlarına eğilebilecek şefkatli bir kişilik sahibi olması öğrencilerin dile karşı ilgi ve başarısını artıracaktır.

Kısaca, öğrenciler kendilerine değer verilir ve iyi davranılırsa, saygı görür ve cesaretlendirilirse yüksek düzeylerde motivasyon kendiliğinden oluşacaktır. Esasında bir yabancı dili öğrenmek için kişide her şeyden önce bir inanç ve istek olmalıdır. Geriye ortam ve imkânların hazırlanması kalır. Diğer taraftan güdülenmeyi gerçekleştirmede en büyük rol oynayacak kişi öğreticidir. Öğretici, dil öğretimindeki bilgi ve becerisi sayesinde öğrencilerle iyi bir diyalog kurabilir. Böylece öğrencinin kendisine olan saygısını ve güvenini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Âdem, Mahmut, “Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlarımız Nelerdir.”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, (20-21 Haziran 1983).

Aktaş Tahsin “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti”, **Selçuk üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Konya, Yılı 2004, Sayı: 12.

Amal, A. Al-Makhzoumi, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça’ya Yönelik Motivasyonu ve Başarıları”, **Dokuz Eylül İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: VII, İzmir 1994.

Başçı, Erdem, “Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlarımız Nelerdir.”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Bilimsel Toplantısı Ankara, (20-21 Haziran 1983).**

Başkan, Özcan, “Türkiyede Yabancı Dil Öğretimi” **Dil Dergisi**, Sayı: 22, Ankara, Ağustos 1994.

Can, Tuncer, **Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Kuram ve Uygulama Boyutuyla Oluşturmacı Yaklaşım**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili Eğitimi Bölümü, İstanbul 2004.

Cebeci, Suat, “Din Öğretimi ve Arapça Dersleri”, **Din Öğretimi Dergisi**, Temmuz-Ağustos-Eylül-Ekim-Kasım- Aralık, sayı: 8-9, Ankara 1986.

Cenkiler, Ali Yakup, **Mavera 79**, 1982.

Cüceloğlu, Doğan, **İnsan ve Davranışı-Psikolojinin Temel Kavramları**, İstanbul 1991.

Çakır, Hasan, “Dil Eğitiminde Örnek Seçimi”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl: 2000, Sayı: 6, Konya 2000.

Demirel, Özcan, **Yabancı Dil Öğretimi**, İstanbul 1999.

Dokuz, Avni, “Dil Öğrenimi Üzerine”, **Din Öğretimi Dergisi**, Ankara, Ocak-Şubat-Mart 1987, sayı: 10.

Ekmekçi, Özden, “Yabancı Dil Öğretiminde Psiko-Sosyal Etmenler”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, (20-21 Haziran 1983).

Enginarlar, Hüsnü, “Yabancı Dil Öğretiminde Çeşitli Yaklaşımlar ve İşlevsel Kavramsal Yaklaşım” **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, (20-21 Haziran 1983).

Gömlüksiz, Mehmet Nuri, “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler Ve Yöntem Sorunu”, **Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 5, Elazığ 2000.

http://de.essortment.com/motivatingstide_rbsm.htb.

[İstanbul.meb.gov.tr](http://istanbul.meb.gov.tr).

İşeri, Kamil; “Dilin Kazanımı ve Yabancı Dil Öğretimi”, **Dil Dergisi**, Sayı: 43, Ankara, Mayıs 1996.

Kabadayı, Abdülkadir, “İlköğretim Öğrencilerine Yabancı Dil Öğretiminde, Teknolojik Araçların Daha Etkin Biçimde Kullanılması Yöntemleri ve Önerileri”, **Dil Dergisi**, Sayı: 100, Ankara, Şubat 2001.

Karaca, Mahmut, **Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumlarında Arapça Öğretim (İlâhiyat Fakülteleri Örneği)**, (Basılmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2000.

Luther, E. Bradfield, **Supervision for Modern Elementary School** (Çev.: Hasan Güneş), y. y., 1964.

Melek, Salih, **Arap Dili Eğitim-Öğretiminde Klâsik ve Modern Metotlar**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1987.

Odabaşı, H. Ferhan, **Yabancı Dil Eğitiminde Bilgisayar Kullanımı**, Eskişehir 1997.

Özgüven, İbrahim Ethem, **Üniveriste Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler**, Ankara 1974.

Özoğlu, Süleyman Çetin, “Yabancı Dil Öğretimini Nasıl Verimli ve İşlevsel Duruma Getirebiliriz?”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, (20-21 Haziran 1983).

Showstack, Richard, “Yabancı Dil Öğrenenler İçin On Kural, (Çev.: Adil Özdemir)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: II, İzmir 1985.

Sancak, Yusuf, “Yabancı Dil Eğitimi-Öğretimi ve Arapça Tarihçe, Amaç, Esaslar, Elamanlar, Usûl (Metot) ve Teknik, **EKEV Akademi Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: I, Erzurum, (Kasım 1999).

Sebüktekin, H.; “Yabancı Dil Öğretimini Nasıl Verimli ve İşlevsel Duruma Getirebiliriz”, **Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları**, (20-21 Haziran 1983).

Şentürk, Habil, **Eğitim Psikolojisi**, Isparta 2003.

Tuncay, Hidayet, “Yabancı Dil Öğretiminde Duygusal Zeka”, **Dil Dergisi**, Sayı: 106, Ankara, Ağustos 2001.

Yavuz, Mehmet Ali, “İletişim Kuramı Açısından Dil Öğretimi ve Dil Öğretiminde Güdülemenin Önemi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: I, Sayı: 5, İzmir 1999.

